

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 19.04.2021

§ 41

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki ryhtyy selvittämään mahdollisuuksia yhtenäiseen kouluasuun lahtelaisiin kouluihin, ne voivat olla esim. positiivisia kokemuksia herättäneiden huppareiden kaltaisia

1716/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupunginsihteeri Janne Mäki p. 044 716 1416

Päätös

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen ehdotuksen.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 29.03.2021

§ 130

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 16.03.2021

§ 35

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Vastuualuejohtaja, Lasten ja Nuorten kasvu Kilponen Lassi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen, että yhtenäisen kouluasun käyttäminen oppilaita velvoittavana ei ole Suomessa lainsäädännön perusteella mahdollista. Samalla lautakunta toteaa, että valtuustoaloite yhtenäisestä koulupukeutumisesta on osaltaan edistänyt keskustelua yhdenvertaisuudesta, yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta lahtelaisissa kouluissa. Velvoittavan ja yhdenmukaisen koulupukeutumisen sijaan lautakunta haluaa edistää koulupukeutumiseen liittyvää keskustelua ja edistää erilaisia vapaaehtoisia yhtenäisen koulupukeutumisen kokeiluja - esimerkkeinä koulun tai luokan yhtenäisiä huppareita, paitoja tai vapaa-ajan asuja käytettäväksi yhteisesti sovituilla tavoilla ja tilanteissa myös koulutyöpäivinä.

Perusteluosa

Valtuutettu Kalle Aaltonen on valtuustoaloitteessaan pyytänyt Lahden kaupunkia selvittämään mahdollisuuksia yhtenäisiin kouluasuihin lahtelaisissa kouluissa. Aloite koskee Sivistyslautakunnan ja Sivistyksen palvelualueen toimialuetta. Lautakunnan vastaukseen sisältyy koulupukeutumista koskevan säädöspohjan ja ohjeistuksen selvittäminen, koulujen oppilaskuntien, henkilöstön ja vanhempainyhdistysten kuuleminen sekä yhteenveto ja johtopäätökset valtuutettu Aaltosen aloitteeseen.

Koulupuvulla tarkoitetaan perinteisesti koulun oppilaille määrättyä yhdenmukaista asua, jota on käytettävä koulussa koulupäivän aikana. Koulupuvut ovat olleet aikaisemmin käytössä myös osassa suomalaisia kouluja ja ovat edelleen pakollisia useissa maissa. Nykyisin koulupuvut eivät ole velvoittavina käytössä suomalaisissa kouluissa.

Yhtenäinen koulupukeutuminen tai kouluasu on ollut yleisen keskustelun ja huomion kohteena Suomessa viime vuosina. Perusteluina yhtenäisen kouluasun puolesta on esitetty, että kouluasu lisäisi oppilaiden yhteenkuuluvuutta ja joukkuehenkeä ja vähentäisi oppilaiden kokemaa eriarvoisuutta. On esitetty, että oppilaiden yksilöllisessä pukeutumisessa erihintaisesta vaatetuksesta voi syntyä kokemuksia eriarvoisuudesta. Yhtenäistä koulupukeutumista on puolestaan vastustettu niiden aiheuttamien kustannusten perusteella, oppilaiden yksilöllisen kokemuksen aliarvioimisella ja yleisesti nuorten pukeutumiskulttuurin kieltämisellä.

Opetushallituksen koulupukeutumista koskeva ohjeistus perusopetusta koskevien säädösten perusteella:

Oppilaiden ja opiskelijoiden on perusopetuslain mukaan käyttäydyttävä asiallisesti. Velvollisuuteen käyttäytyä asiallisesti kuuluu myös asiallinen pukeutuminen.

Joillakin oppitunneilla, kuten liikunnassa, teknisessä työssä ja kotitaloudessa, voidaan oppilaiden pukeutumiselle hygienian, turvallisuuden ja vastaavien syiden vuoksi asettaa vaatimuksia ja rajoituksia. Oppilaiden perusoikeudet, kuten oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja sananvapauteen, huomioon ottaen oppilaille ei voida asettaa muita velvoittavia pukeutumiseen ja ulkonäköön liittyviä rajoituksia. Tästä syystä oppilaita ei myöskään voida velvoittaa käyttämään koulupukuja.

Oppilaiden, koulujen ja huoltajien kuuleminen valtuustoaloitteesta:

Valtuustoaloitteesta pyydettiin lausunnot kaikkien koulujen ja lukioden oppilas- ja opiskelijakunnilta, henkilökunnilta, vanhempainyhdistyksiltä, Lahden nuorisovaltuustolta sekä Lahden seudun vanhemmat ry:ltä.

Lausuntoja annettiin yhteensä 34 kpl:

- oppilas-/opiskelijakuntien hallitus 13 kpl
- koulu/hlöökunta 7
- vanhempainyhdistykset 12
- Lahden nuorisovaltuusto
- Lahden seudun vanhemmat ry

Kouluasua puoltavia lausuntoja oli 2, vastustavia 32.

Vastustavissa lausunnoissa nähtiin, että

- oman identiteetin ilmaisu on vähäisempää, jos koulussa käytetään yhtenäistä asua
- yksi huppari ei riitä, vaan oppilaalla pitäisi olla ainakin vaihtohuppari. Lisäksi lapset kasvavat kovaa vauhtia ja huppareita pitäisi uusia.
- yhtenäisten kouluasujen ei katsottu olevan keino ratkaista esimerkiksi koulukiusaamista, sosiaalista köyhyyttä, itsensä häpeämistä ja ulkoisten tekijöiden vääränlaista korostamista vaan näihin tulee puuttua ja etsiä ratkaisua muilla keinoin
- erilaisuus on rikkautta, myös pukeutumisen suhteen
- kouluasuihin menevän rahan toivotaan käytettävän esim. muuhun kiusaamiseen vastaiseen työhön, opetukseen jne.

Kahdessa lausunnossa oli maininta, että vapaaehtoinen koulun nimellä ja mahdollisesti logolla varustettu huppari voisi lisätä yhteisöllisyyttä. Silloinkin pitäisi varmistaa, että myös heikoimmassa asemassa olevilla on tosiasiallinen mahdollisuus sellaisen hankkimiseen.

Puoltavista lausunnoista toisessa asiaa ei oltu perusteltu, toisessa oli todettu:

”Hyvä idea! Huppari, kassi tai t-paita olisivat parhaat tähän tarkoitukseen.

Yhtenäinen kouluasu toimii parhaiten ala- ja yläkoulussa. Lukioilla abihupparit. Ehdotus: Oppilaat saisivat itse suunnitella logon.

Ehdotus: Koska opiskelijakunnan hallitus on hyvin pieni joukko, voisiko kaikille opiskelijoille teettää esim. Forms lomakkeen kautta kyselyn asiasta.

Kysymys: Maksaako Lahden kaupunki kaikille asusteen. Jos ei, niin kenellekään hinnan ei pitäisi olla este vaatteen hankkimiselle. Vähävaraiset ei ostaisi, jolloin idea yhteneväisyydestä ei toimi.”

Yhteenvetona valtuustoaloitetta koskevasta lausunnoista voidaan todeta, että suurin osa lahtelaisista kouluista ja oppilaitoksista ei puolla yhtenäisen kouluasun toteuttamista, mutta lausunnoissa tunnustetaan ja perustellaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkitys kaikkien oppilaiden hyvinvoinnille. Lausunnoissa otetaan esille, että oppilaiden hyvinvointiin ja kiusaamisen vastaiseen toimintaan tulee panostaa, mutta yhtenäistä koulupukeutumista ei nähdä siinä ensisijaisena ratkaisuna. Valtuustoaloite synnytti laajan keskustelun ja kommentoinnin koulupukeutumisesta ja samalla edisti keskustelua yhdenvertaisuudesta ja yhteisöllisyydestä.

Yhteenveto:

Oppilaita velvoittava yhdenmukainen koulupukeutuminen ei ole Suomessa voimassaolevien säädösten perusteella mahdollista. Valtuutettu Aaltosen koulupukeutumista koskeva valtuustoaloite onkin luonteeltaan asiaa koskeva selvityspyynnö – ei vaatimus yhtenäisestä koulupukeutumisesta. Huolimatta suomalaisen säädöspohjan esteistä, asiaa oli perusteltua selvittää lausuntopyynnöin oppilailta ja kouluilta sekä huoltajilta. Lausuntojen perusteella yhtenäinen koulupukeutuminen ei saa laajaa kannatusta lahtelaisissa kouluissa, mutta aloite synnytti arvokasta keskustelua ja pohdintaa pukeutumisesta ja sen erilaisista toteuttamismahdollisuuksista. Samalla keskustelussa sivuttiin yhdenvertaisuutta, yhteenkuuluvuuden merkitystä ja kiusaamisilmiön taustoja. Velvoittavan ja yhdenmukaisen koulupukeutumisen sijaan lahtelaisissa kouluissa on mahdollista toteuttaa yhtenäistä koulupukeutumista kouluille, luokille ja oppilaille vapaaehtoisina hankkeina, kampanjoina ja tempauksina esimerkiksi oman koulun tai luokan yhtenevin hupparein, college-asuin, T-paidoin. Tällainen yhteisestä tekemisestä syntyvä näkyvyys ja yhtenäisyyden korostaminen edistävät oppilaiden yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä. Samalla kouluasujen

toteutuksessa tarjoutuu mahdollisuus kodin ja koulun yhteistyölle ja muiden sidosryhmien tai yritysten läsnäololle koulujen arkea tukemassa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote sivistyslautakunta, Lassi Kilponen